

DESIGN U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU

Doljanin, Leona

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:150817>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet

**DESIGN U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM
VRTIĆU**

DIPLOMSKI RAD

LEONA DOLJANIN

Split, 2023.

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Odsjek za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

DESIGN U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU

Studentica: Leona Doljanin
Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marija Brajčić

Kolegij: Osnove likovne
umjetnosti 2

Split, rujan 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. DESIGN.....	4
3. DJEČJI VRTIĆ.....	5
3.1. Osnovna obilježja cjelokupnog vrtićkog konteksta.....	7
3.2. Likovni jezik.....	8
3.3. Likovne aktivnosti u dječjem vrtiću.....	9
3.4. Tajna stvaralaštva.....	10
3.5. Kreativnost	11
3.5.1. Pojmovno određenje kreativnosti	11
3.5.2. Četiri vida kreativnosti	13
3.5.3. Divergentno mišljenje, mašta, igra i kreativnost.....	13
4. ULOGA ODGAJATELJA	16
4.1. Osobne kompetencije odgajatelja	16
4.2. Profesionalne kompetencije odgajatelja	17
5. DESIGN U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU	19
5.1. Proces dizajna u likovnim aktivnostima	19
6. IMPLEMENTIRA LI SE DESIGN U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU?	21
6.1. Metodologija istraživanja	21
6.2. Cilj istraživanja	21
6.3. Rezultati istraživanja.....	22
7. ZAKLJUČAK	28
8. LITERATURA.....	29
9. POPIS GRAFIKONA.....	33
10. PRILOG – Anketni upitnik	34

Sažetak

Likovne aktivnosti i dizajn su neodvojivi dio programa vrtića, donoseći brojne prednosti razvoju djece. Dizajn unosi novu dimenziju u umjetničke aktivnosti, poboljšavajući proces učenja. Koncept dizajna se proteže kroz sve aspekte ljudskih djelatnosti te se povezuje sa stvaralačkim odlukama. Fokus je na analizi primjene dizajna u dječjim vrtićima, mjestima gdje se oblikuju okruženja za razvoj najmlađih članova društva. Likovne aktivnosti potiču kreativnost, komunikacijske sposobnosti i motoriku, a naglasak je na procesu stvaranja. Kako bi se dobio uvid u implementaciju dizajna u likovnim aktivnostima u dječjem vrtiću provedena je anketa u kojoj su sudjelovala 122 ispitanika.

***Ključne riječi:** dizajn, dječji vrtić, likovne aktivnosti*

Summary

Art activities and design are inseparable part of preschool programme, they bring children a lot of advantages in their development. Design brings another dimension in art activities making the process of learning better. The concept of design extends through all aspects of human activities and is connected with creative decisions. The focus is on the analysis of the application of design in kindergartens, places where environments are formed for the development of the youngest members of society. Art activities encourage creativity, communication skills and motor skills, and the emphasis is on the process of creation. In order to gain insight into the implementation of design in art activities in kindergarten, a survey was conducted in which 122 respondents participated.

***Key words:** design, preschool, art activities*

1. UVOD

Likovne aktivnosti pa tako i dizajn već su godinama sastavni dio plana i programa za polaznike vrtića. Dobrobiti umjetničkih aktivnosti za malu djecu dobro su dokumentirane, u rasponu od kognitivnog razvoja do emocionalnog i društvenog rasta. Međutim, uvođenje dizajna u umjetničke aktivnosti može poboljšati iskustvo učenja na mnogo načina. Ovaj rad istražuje prednosti dizajna u likovnim aktivnostima, proces dizajniranja u likovnim aktivnostima, primjere dizajna u likovnim aktivnostima i integraciju dizajna u likovnim aktivnostima u dječjem vrtiću.

Suvremeno društvo neprestano se mijenja i razvija, a s njim i oblici industrijskih proizvoda koji ga okružuju postaju predmetom sve veće pažnje javnosti. Koncept dizajna, kao ključnog faktora u oblikovanju industrijskih proizvoda, dobiva na važnosti. De Noblet (1999) ističe da dizajn predstavlja kreativnu aktivnost u kreiranju industrijski proizvedenih predmeta, a taj koncept nije ograničen samo na stručnjake već prožima sve ljudske djelatnosti. Papanek (1973) nadopunjuje ovu ideju tvrdnjom da su svi ljudi zapravo dizajneri jer se svaka radnja i aktivnost može interpretirati kao oblik dizajna.

Dizajn, kao proces koji teži uspostavljanju zamišljenog reda, neizostavno se povezuje s estetikom i funkcijom. Estetska vrijednost postaje nerazdvojni dio funkcionalnosti dizajna (Papanek, 1973). Oblikovanje industrijskih proizvoda zahtijeva balansiranje između estetike i praktičnosti, pri čemu svaka stvaralačka odluka ima širok raspon mogućih rješenja.

U ovom radu, fokus će biti na analizi koncepta dizajna u kontekstu dječjih vrtića. Dječji vrtići su mjesta gdje se oblikuju okruženja za najmlađe članove društva omogućavajući im interakciju, učenje i igru. Dječji vrtići nisu samo institucije koje pripremaju djecu za školu, već imaju mnogo dublju ulogu u razvoju djece i pružanju podrške njihovom društvenom, emocionalnom i intelektualnom razvoju. Kroz analizu različitih aspekata dizajna u dječjim vrtićima, istražiti ćemo kako se koncept dizajna manifestira u stvaranju poticajnog okruženja za najmlađe i kako ta okruženja utječu na razvoj djece.

Ovaj rad će se sastojati od tri glavna dijela. Prvo, analizirat ćemo koncept dizajna i njegovu povezanost s estetikom i funkcionalnošću, koristeći teorijske osnove iz radova De Noblet (1999) i Papaneka (1973). Drugo, istražiti ćemo specifičnosti dječjih vrtića kao okruženja

za odgoj i obrazovanje, razmatrajući opise i funkcije vrtića prema autorima poput Mlinarević (2004). Nadalje, rad istražuje pojam likovnog jezika ili likovnog izraza kao urođene sposobnosti djece da komuniciraju i oblikuju svijet oko sebe putem likovnih aktivnosti. Likovni izraz se razvija kroz interakciju s okolinom, a likovne aktivnosti imaju ključnu ulogu u poticanju razvoja dječjih kreativnih i komunikacijskih sposobnosti. Ovi procesi omogućuju djeci da percipiraju, predočavaju i oblikuju svoje ideje te izraze svoje osjećaje i spoznaje putem likovnih aktivnosti. Kroz likovne aktivnosti u dječjem vrtiću, djeca se upoznaju s okolinom, razvijaju motoričke vještine te stvaraju svoje likovno izražene radove. Bitno je naglasiti da proces stvaranja i izražavanja igra ključnu ulogu u likovnoj pedagogiji te da se likovno obrazovanje ne temelji samo na konačnom produktu, već i na samom procesu stvaranja. Nadalje, istražuje se uloga likovnih aktivnosti u odgojnom procesu. Likovne aktivnosti omogućavaju djeci da se razvijaju u različitim aspektima, uključujući motoriku, promatranje, stvaralaštvo, motivaciju i emocionalni razvoj. Osim toga, likovne aktivnosti potiču razumijevanje svijeta oko sebe te razvoj estetskog osjećaja. I treće, provest ćemo istraživanje o tome implementiraju li odgajatelji dizajn u radu s djecom u dječjim vrtićima te u kojim aktivnostima ga najčešće koriste.

2. DESIGN

De Noblet (1999) u svom radu navodi da oblici industrijskih proizvoda u našem okruženju bude zanimanje javnosti. Ona izraz „dizajn“ definira kao pojam koji određuje stvaralačku aktivnost u oblikovanju industrijski proizvedenih predmeta.

„Svi su ljudi dizajneri“ (Papanek, 1973: 33). Sve što radimo može se interpretirati kao dizajn jer je on osnova svih ljudskih djelatnosti. Kao primjere autor navodi pisanje i slikanje, ali i radnje poput čišćenja, preuređivanja, pečenja, odgoja djeteta itd. Također kaže: „Dizajn je svjestan napor usmjeren uspostavljanju zamišljenog reda“ (1973: 34). Tu izjavu obrazlaže kroz primjer smrznutih kristala na prozorima. Naime, autor navodi da takvi oblici nisu rezultat dizajna jer imaju onoliko reda koliko im čovjek pripisuje, a razlog tome je taj što u tim smrznutim kristalima nalazimo jednostavnost i eleganciju kao u svim prirodnim ljepotama. No unatoč tome ne smatra ih dizajnom jer nemaju svjesnu namjeru. Smatra da bi, kada bi takve stvari/pojave pripisali dizajnu, vlastite tvorevine pripisali slučajnosti. Nadalje, daje nam primjer novčića razbacanih po stolu. Novčići tako razbacani sami po sebi nemaju namjeru i ne smatraju se dizajnom dok s druge strane kada čovjek pomakne novčiće i poslaže ih po vlastitoj želji, simetrično ili asimetrično, i na takav način im da element namjere smatraju se dizajnom. Dakle, pomicanjem novčića, na različite načine, ostvaruje se dizajn jer je samo pomicanje akt dizajna, a dizajn kao djelatnost nikada nema samo jedno pravo rješenje već ima dugi niz odgovora na određeno pitanje. Dizajn treba biti smislen i racionalan te treba ispuniti svoju svrhu odnosno biti funkcionalan. Ipak, autor smatra da koncept da ono što je korisno mora biti i lijepo nije uvjerljiv. „Estetska vrijednost je nerazdvojni dio funkcije“ (1973: 35-36). Funkcija u dizajnu ima šest dijelova, a to su: metoda, primjena, potreba, svrhovitost, asocijacija i estetika.

„Dizajn danas egzistira i kao umjetnička i kao industrijska disciplina. On se bavi komponiranjem likovnih elemenata na plohi ili u prostoru, te služi kao komunikacijsko sredstvo ili kao proizvod. Dizajn možemo definirati kao stvaralački proces čiji je konačni rezultat dizajnerski oblikovan proizvod. Njegova je svrha realizacija ideje koja se bavi rješavanjem određenih pitanja: funkcionalnih, tehnoloških, komunikacijskih, estetskih itd.“ (Gudek, 2010).

3. DJEČJI VRTIĆ

Prema Mlinarević (2004) dječji vrtić je mjesto življenja, igre i učenja djece i odraslih. On je otvoren i fleksibilan te je njegova cjelokupna organizacija usklađena s potrebama djeteta. Djeca uče putem „društvenog angažiranja“ te na takav način „mogu naučiti odgovarajuće načine interakcije u konkretnim institucionalnim kontekstima“ (Matusov, Bell, Rogof, 2002, U: Babić, N. (2008: 17). Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (2022) dječji vrtić je javna ustanova koja djelatnost predškolskog odgoja obavlja kao javnu službu. Predškolski odgoj kao takav obuhvaća programe odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi te se on ostvaruje u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji. Miljak (1996) navodi da je vrtićko okruženje cjelokupnost svih aspekata koji čine dječji vrtić.

Slunjski (2008) opisuje vrtić kao kompleksan sustav u kojem se ni jedan dio ne može opisati ni protumačiti bez povezanosti s ostalim dijelovima jer oni zajedno čine cjelinu. Nadalje, koristi se metaforom kako bi slikovito opisala sustavne karakteristike i međuovisnost različitih dijelova odgojno-obrazovne prakse. Za primjer metafore referira se na santu leda. Ta se santa leda sastoji od dijelova koji su vidljivi, odnosno koji su iznad razine vode (vidljiva realnost vrtića), i jednog dijela koji je nevidljiv, odnosno koji je ispod razine vode (nevidljiva realnost vrtića). Spomenuti nevidljivi dio sastoji se od vrijednosti, uvjerenja i stavova odraslih te njihove slike o djetetu i on se snažno odražava na one djelove koji su vidljivi te označava njihov temelj. Montgomery (2020) kao temelj svega dobrog u vrtiću definira sigurnost. Naime, dijete treba osjećati da mu je u vrtiću lijepo, da se može pouzdati u svoje odgajatelje te da je prihvaćeno.

Mendeš (2020: 300) navodi: „Različite predškolske ustanove „kao odgojne ustanove, koje prethode školama prvog stupnja, svojim djelovanjem na specifičan način znatno proširuju društveni odgojni sistem u cjelini i znatno olakšavaju i poboljšavaju napore porodice i društva u daljem odgoju i obrazovanju mlade generacije kad stupi u školsku dob.“ Ovako shvaćene predškolske ustanove imaju sljedeće zadatke:

- „da zadovolje potrebu djece predškolske dobi za zdravim zajedničkim životom, korisnom i zdravom zabavom, igrom i vedrim djetinjstvom;

- Da surađuju i pomažu roditeljima u primjenjivanju suvremenih načela i metoda u odgoju i zdravstvenoj njezi djeteta (kao centri za savjetovanje roditelja);
- Da, preuzimanjem brige o djetetu u predškolskoj ustanovi i u uskoj suradnji s roditeljima, pomažu roditeljima, naročito zaposlenim majkama, u vođenju svakodnevne brige o zbrinjavanju i odgoju djece i time prošire mogućnost aktivnog učestvovanja žene-majke u društvenom, kulturnom i privrednom životu djece;
- Da, u skladu s potrebama i mogućnostima razvoja djece predškolske dobi, pridonesu stvaranju zdravih temelja za dalji odgoj i obrazovanje mlade generacije.“

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) sadrži polazišta, vrijednosti, načela i ciljeve te oni predstavljaju okosnicu oblikovanja odgojno-obrazovnog procesa i kurikuluma svakog vrtića pa samim time i sustava ranog i predškolskog odgoja u cjelini. Ne postoji univerzalan način da bi se polazišta, vrijednosti, načela i ciljevi ostvarili već svaki vrtić prema vlastitim specifičnim uvjetima traži vlastiti put.

Cazin (2022) u svom radu navodi da je temeljna zadaća dječjeg vrtića, osim pripreme za osnovnu školu, naučiti dijete kako komunicirati, sklapati prijateljstva te ga generalno pripremiti za život van vrtića. Da bi se ta zadaća ispunila djetetu se u vrtiću treba omogućiti poticajno i sigurno okruženje koje će mu pomoći da ostvari sve svoje potencijale. Kako bi se djetetu to osiguralo odgajatelji trebaju biti predani svome poslu. Prema Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja (1991) dječji vrtić je mjesto radosnog življenja odnosno druženja, igre, učenja, odgoja i obrazovanja djece i odraslih. U dječjem vrtiću teži se postizanju kvalitete zajedničkog življenja, a odgajatelj je pomagač u igri, učenju i razvoju djeteta.

Rosić (1984) govori da je dječji vrtić prije svega odgojna ustanova, koja odgojem vrši i socijalnu funkciju. Posebnosti dječjeg vrtića očituju se u njegovoj organizaciji, rasporedu dnevnih aktivnosti te životu u dječjem vrtiću u cjelini. Nadalje, iznimno je bitna i unutarnja organizacija te samo ostvarivanje odgojno-obrazovnog rada. „Ove posebnosti odraz su psihofizičkih osobina djece predškolske dobi i osnovnog pedagoškog načela prema kojem svaka životna situacija treba imati pozitivne odgojne efekte i biti korištena radi odgojnog djelovanja na dijete.“ (Rosić, 1984: 31).

3.1. Osnovna obilježja cjelokupnog vrtićkog konteksta

Sam izraz kontekst (lat. Contextus = satkati, splesti, suvislost, povezanost, veza, misaona cjelina) upućuje nas da promišljamo o cjelini sastavljenoj iz većeg broja uzajamno ovisnih i isprepletenih dijelova.

Maleš, Milanović i Stričević (2003) navode da se u prvom, temeljnom sloju, nalazi vrtić kao institucija koju sačinjava određen broj zaposlenih (od ravnatelja, stručnih suradnika, odgajatelja, članova uprave, do kuharica spremačica i domara). Ima svoju organizaciju rada, svoje materijalne uvjete te ciljeve i zadaće rada koji određuju akcije i aktivnosti na institucionalnoj razini. Ciljevi i zadaće rada su, osim na razini aktivnosti i akcija, usmjereni i na unaprjeđivanje materijalnih uvjeta rada te na promjene u njegovoj organizaciji. Na toj razini donose se godišnji planovi i programi rada institucije te investicijski planovi. Možemo reći da je kontekst u kojem se provodi predškolski program višeslojan.

Također se u svakom području osim specifičnih zadaća rada razrađuju i načini njihova ostvarivanja i osobe odgovorne za njihovu provedbu.

Opće vrtićko ozračje čine odnosi koji u njemu vladaju. Opće ozračje koje stvaraju djelatnici svakog pojedinog vrtića prepoznaje se po razini njihova aktiviteta, načinu na koji komuniciraju, po „dopuštenim“, „zabranjenim“ i omiljenim temama, običajima koje imaju, vremenu koje provode zajedno i otvorenosti koju iskazuju jedni prema drugima. Ti odnosi se kreću u rasponu od tradicionalnih, zatvorenih i kompetitivnih do kolegijalnih, otvorenih i suradničkih. Kakvi god ciljevi i zadaće bili određeni godišnjim planom dječjeg vrtića i kakva god pravila vladala unutar ove institucije, opće vrtićko ozračje će na njihovo ostvarivanje i prihvaćanje utjecati u većoj mjeri nego i najbolje pripremljena strategija njihova provođenja. Stoga je važno da u dječjem vrtiću postoji svijest o tome što se zbiva s odnosima među odraslim sudionicima predškolskog programa na svim razinama, te da postoji jasno određena odgovornost pojedinih sudionika procesa za ono što se među njima zbiva.

Radna uloga je ponašanje koje se očekuje od pojedinca na određenom radnom mjestu. Ona predstavlja presjek sistema socijalne okoline i ličnosti, sustav normi, vjerovanja i načina ponašanja koji su vezani uz pojedino radno mjesto.

Svaka radna uloga uključuje:

- Obveze koje proizlaze iz prirode posla i razloga iz kojih je upravo to radno mjesto, potrebno u okviru neke institucije
- Prava koja proizlaze iz radnih obveza i koja su opravdana u odnosu na znanja koja određeno zanimanje pretpostavlja
- Očekivanja koja drugi imaju od pojedinog radnog mjesta, a koja mogu biti motivirajuća, opterećujuća, realna, nerealna...

Za kvalitetan rad u vrtiću jako je bitna dobra organizacija sobe dnevnog boravka. Centri trebaju biti dobro opremljeni te materijali koji su ponuđeni u centrima trebaju zadovoljavati više kriterija, a to su: kvaliteta, kvantiteta, raznovrsnost, raznolikost, dostupnost te logičnost njihovog međusobnog kombiniranja. Kada je okruženje na takav način organizirano smatramo ga kvalitetnim i poticajnim te je kao takvo primjereno za razvoj dječjih sposobnosti.

3.2. Likovni jezik

Prema Belamarić (1987) likovni jezik ili likovni izraz je urođena dječja sposobnost izražavanja odnosno komuniciranja i oblikovanja. Likovni izraz djeca ne uče nego prirodno razvijaju prilikom spontane interakcije s okolinom. Pomoću likovnosti djeca razvijaju svoje sposobnosti percepcije, predočavanja i poimanja te sposobnosti oblikovanja i stvaranja. Također navodi da, iako je kao sposobnost likovni izraz urođen, on se javlja samo kao rezultat individualnog rada. S obzirom na to stvaralačke sposobnosti u likovnom smislu se mogu ili razvijati ili slabiti ovisno o tome koliko je djetetu omogućeno ili onemogućeno individualno izražavanje. Dijete se s likovnim jezikom po prvi put susreće između druge i treće godine života. Kada dođe do tog trenutka dijete je vođeno unutarnjim impulsima te će se okušati u tome. Prilikom tog procesa ono oponaša odnosno imitira roditelje, odgajatelje itd. Do te radnje ne dolazi mehanički već dijete vodi svijest koja je percipirala i zapamtila pokrete te se sada uhadava u novoj aktivnosti. Sam taj proces je postupan i funkcionalan. Nakon što dijete ovlada prvim procesom slijedi drugi proces, a to je kontroliranje radnje. Naime, u drugom procesu dijete kontrolira radnju i prati kretnje vlastite ruke, a to dovodi do usmjeravanja fokusa na ono što radi

na papiru. Stvaranje na papiru postupno prerasta u novu sposobnost, a to je sposobnost izražavanja.

3.3. Likovne aktivnosti u dječjem vrtiću

„Odgoj i obrazovanje treba odrediti kao kultivaciju načina izražavanja...sve sposobnosti mišljenja, logika, pamćenje, osjećajnost i intelekt uključeni su u takve postupke. Sve su to postupci (crtanje, slikanje, modeliranje) koji uključuju umjetnost.“ (Reed, H. (1958). *Education Through Art*, U: Ivančević, R., Turković V. (2001), *Vizualna kultura i likovno obrazovanje*, Zagreb: Hrvatsko vijeće, 285-286). Od velike je važnosti u što ranijoj dobi započeti s poticanjem djeteta u smjeru likovnih aktivnosti jer mu to omogućava stjecanje novih znanja, razvijanje motoričkih vještina, samostalnosti, kreativnosti i komunikacije.

Prvenstvena zadaća likovnih aktivnosti je upoznavanje djeteta sa svijetom koji ga okružuje. Kada govorimo o prostoru ne govorimo samo o opipljivom trodimenzionalnom prostoru već i o društvu koje okružuje dijete. „Na razini razvijanja sposobnosti shvaćanja vizualnog, suvremeni likovni kurikulum razlikuje dvije stvari. S jedne strane je prirodni i urođeni osjećaj za likovni red, s druge strane odgojem stečen osjećaj za lijepo i „estetsko“ (Župančić, Duh, 2009: 12). Naime, dijete nema urođen osjećaj za estetsko i lijepo već je to nešto što nauči. Dijete će prije privući „kič“ odnosno svidjet će mu se ono što sija, što je pretjerano, što je zasićeno bojama i što je likovno neuredno. Osnova likovno-pedagoškog rada su načela likovnih aktivnosti odnosno načela likovnog odgoja, a to su: stvaralaštvo, likovno izražavanje, interes i aktivnost, kvaliteta i odgojno usmjeravanje, individualnost i prilagođenost razvojnom stupnju, zornost, životna i psihička blizina, strpljivost i sistematičnost te egzemplarnost. Kroz likovne aktivnosti dijete se razvija te nije bitan produkt odnosno gotovo likovno djelo već proces kojim je dijete došlo do tog produkta pa samim time možemo reći da likovne aktivnosti proizlaze iz djeteta, a ne iz produkta. To će rezultirati svjesnom i trajnom izmjenom sposobnosti kod djeteta te njegovom spoznajom.

Djeca baš kao i umjetnici promatraju i upijaju svijet oko sebe te prenose tu sliku na papir i na takav način nastaje likovno djelo. Kako bi se dijete likovno izrazilo nije mu potreban samo materijal već i poticaj odgajatelja putem likovno-jezičnog sadržaja, tema ili motiva. Likovne

aktivnosti se u dječjem vrtiću provode kako bi se njegovale sposobnosti upotrebe likovno-tehničkih sredstava, kako u plošnom oblikovanju (crtanje i slikanje) tako i u prostornom i plastičnom oblikovanju. Aktivnosti koje provodimo u dječjem vrtiću ne provodimo s ciljem da dobijemo određeni motiv, već nam je cilj ovladavanje likovnim jezikom. Motiv djeci daje samo poticaj za sudjelovanje u likovnoj aktivnosti kroz koju dijete ovladava likovnim jezikom (crta, struktura, ploha, kolorizam, mrlja, ton, boja, volumen i prostor) (Kos-Paliska u Rosić 1984: 153).

Praktični rad s djecom jedan je od puteva koji vode prema spoznaji. Do prve spoznaje dolazi praksom. Likovno izražavanje kao praktičnu aktivnost treba povezati s teorijom likovne umjetnosti te s drugim odgojno-obrazovnim sadržajima. Djeca se kroz likovne aktivnosti na specifičan način izražavaju te se tako očituje njihova likovna osjetljivost. Tijekom provođenja likovnih aktivnosti kod djece je aktivno više psihofizičkih funkcija (pažnja, motorika, promatranje, stvaralaštvo, motivacija, emocije itd.). Nije potrebno da dijete zna nešto o likovnoj umjetnosti da bi se likovno izrazilo (Bodulić, 1982). Ivančević i Turković (2001) navode da ako definiramo svrhu obrazovanja kao pomoć djeci prilikom procesa učenja i sazrijevanja umjetničko obrazovanje treba dobiti središnje mjesto u kurikulumu, a likovno obrazovanje treba imati posebno mjesto.

3.4. Tajna stvaralaštva

„Djeca će se stvaralački izražavati i stvaralački će oblikovati uvijek kada im je dana sloboda da budu ono što jesu, da vide na svoj način, da poimaju i misle svojom logikom, drugim riječima da imaju pravo na svoje individualno izražavanje i stvaranje u punom smislu riječi“ (Belamarić, 1987: 256). Djeca su po prirodi radoznala te će dječje stvaralaštvo ovisiti o njegovom stupnju radoznalosti. Kada je dijete duboko usmjereno na neki oblik ili pojavu ono otkriva smisao i značenje tog oblika ili pojave te se takva usmjerenost, koja je veća od opće percepcije, naziva stvaralačka percepcija. Tek kada dođe do takve vrste percepcije dijete se može likovno izraziti. Da bi se takva vrsta percepcije razvila dublje potrebno ju je konkretizirati i ostvariti preko nekog medija izražavanja, a jedan od tih medija je likovno izražavanje. Ako djeci omogućimo izražavanje bojom to im otvara nove mogućnosti izražavanja i stvaranja. Djeca koja

imaju priliku likovno se izraziti jačaju svoje sposobnosti opažanja, a to dodatno poboljšava njegovo stvaranje. Belamarić (1987) navodi nekoliko načina za buđenje dječjeg interesa, a to su:

- Usmjeravanje opažanja – najjednostavniji način za poticanje djeteta je usmjeravanje njegove pažnje. Djetetovu pažnju najlakše je preusmjeriti postavljanjem pitanja
- Aktiviranje sjećanja
- Maštanje, ilustracije
- Zamišljanje
- Igre s likovnim materijalima
- Potvrđivanje

Stevanović (2003) u svom djelu *Nastavnik odgajatelj, umjetnik* postavlja pitanje: Može li se stvaralaštvo spoznati i upoznati? Sam pojam spoznaja stvaralaštva odnosi se na individualan put u umjetnosti odnosno stvaralaštvu. On označava način na koji čovjek postoji, razmišlja i djeluje te ima genetsko značenje. S druge strane, pojam upoznati u stvaralaštvu označava postupak edukacije za kreativno djelovanje. Naime, radi se o poučavanju u stvaralaštvu odnosno o stjecanju znanja o postupcima stvaranja. S obzirom na to možemo reći da se tajna stvaralaštva može naučiti. Navodi da je stvaralaštvo više od zbira pojedinačnih vrijednosti pojedinca te u tom kontekstu odgajatelj treba biti kreativan.

3.5. Kreativnost

Kreativnost (kreacija, lat. **creare**-stvoriti, stvaranje nečeg novog, originalno stvaranje, **creator**-stvaralac, izumitelj, začetnik, pronalazač, osnivač) je osnovna podloga za svaku umjetnost (Stevanović, 2003: 32).

3.5.1. Pojmovno određenje kreativnosti

Iako se u prošlosti kreativnost smatrala osobinom karakterističnom samo za odabrane pojedince i kao božanski dar danas se postepeno napušta isto mišljenje te se kreativnost sve više shvaća kao opći ljudski potencijal. Iako je pitanje kako definirati kreativnost intrigantne prirode,

većina istraživača se slaže da je kreativnost proces proizvodnje nečega što je originalno i vrijedno. „Nešto“ može biti teorija, ples, kemikalija, postupak, ručak, simfonija ili bilo što drugo (Arar i Rački, 2003: 1).

Kada govorimo o kreativnosti govorimo o više značenja te riječi. Naime, na kreativnost možemo gledati kao na stvaralaštvo ili kao na osobinu, odnosno skup osobina koje će omogućiti određeni kreativni produkt (Pliško, 2016 prema Pejić, Tuhtan-Maras, Arrigoni 2007).

Kreativnost nije nužno određena visinom IQ-a. Provela su se mnoga istraživanja koja traže odgovore na pitanja kakva je priroda kreativnosti, može li se kreativnost mjeriti (i kako) te može li se kreativnost poučavati, trenirati ili odgajati (i kako). Kada govorimo o ovim istraživanjima iznimno je važno spomenuti Joya Paula Guilforda koji je, kako bi pronašao što preciznije određenje faktora koji određuju sposobnosti, konstruirao Guilfordov sustav. Pomoću navedenog sustava dolazi do zaključka da se kreativnost ne može naučiti već samo uvježbavati (Pliško, 2016. prema Huzjak 2006).

Pliško (2016) također navodi i Ellen Winner koja kreativnost dijeli na kreativnost s malim 'k' i velikim 'K'. Pod malim 'k' smatra djecu koja samostalno otkrivaju pravila i vještine određenog područja i smišljaju neobične načine za rješavanje problema uz minimalno vodstvo, dok pod velikim 'K' smatra istežanje, mijenjanje ili transformiranje područja što znači da djeca zbog velikog opsega znanja ne mogu biti kreativna. Autorica također navodi Irvinga Taylora koji kreativnost razvrstava u pet stupnjeva, a to su: kreativnost spontane aktivnosti, kreativnost usmjerene aktivnosti, kreativnost invencije, kreativnost inovacije i kreativnost stvaranja. Prva četiri stupnja pripadaju kreativnosti s malim 'k' dok peti stupanj pripada kreativnosti s velikim 'K'.

Još jedan psiholog kojeg je važno spomenuti je Maslow. On naime razlikuje dvije vrste kreativnosti; specijalni stvaralački talent i samoaktualizirajuću kreativnost. Torrance (1986) s druge strane pak smatra da je kreativnost proces koji se javlja kada se osoba nađe pred zaprekom te pokušava pronaći rješenje (Pliško, 2016 prema Miljak, 1995). U kreativnom i stvaralačkom činu ne postoje gotova znanja, stoga se stvaralaštvo ne uči. Stvaralaštvo se može samo poticati i razvijati, ono se može odgajati.

3.5.2. Četiri vida kreativnosti

Četiri vida kreativnosti o kojima ćemo govoriti su: ličnost, produkt, proces i okolina. Jukić (2009) navodi kako su se tijekom istraživanja kreativne ličnosti za mjerenje izdvojile osobine ličnosti koje kreativnoj osobi omogućuju stvaralaštvo. Nadalje, navodi kako su se osobine poput asertivnosti, neovisnosti, individualnosti, spontanosti, spremnosti na rizik, agresivnost, dominacija, introverzija, tolerancije na neodređenost te vjere u sebe i ustrajnosti, niske socijalnosti, otvorenost za nova iskustva u raznim istraživanjima pokazale kao najčešći pokazatelj kreativnosti. Druga istraživanja (usmjerena na produkt) su pokazala da su kriteriji za procjenu kreativnosti novost i društvena prikladnost. Oni znanstvenici koji su se bavili istraživanjem kreativnog procesa analizirali su mišljenje usmjereno prema više mogućnosti odnosno divergentno mišljenje. Autorica navodi kako je prihvaćen Wallasov model iz 1926. godine. Wallasov model sastoji se od četiri etape, a to su: preparacija (osoba osjeća određeni problem), inkubacija (prividna neaktivna svijest), iluminacija (pojava ideje) i verifikacija (dotjerivanje ideje). Kreativna okolina kao četvrti aspekt kreativnosti počela se istraživati kada se o kreativnosti prestalo razmišljati kao o osobnom procesu te ju se počelo razmatrati u odnosu na društveni kontekst, posebice istražujući njegov utjecaj na kreativnost (Jukić, 2009: 21). Kao iznimno važna stavka u određivanju i originalnosti kreativnih procesa i produkata je društveni kontekst. Razlog tomu je taj što je društvo ono koje određuje u kojem području će kreativnost biti ograničena ili fleksibilna (Jukić, 2009 prema Starko, 2005).

3.5.3. Divergentno mišljenje, mašta, igra i kreativnost

Prema Kadum (2019), mišljenje predstavlja najsloženiji vid čovjekove psihičke aktivnosti te je oblik posrednog spoznavanja stvari. Asociranje, maštanje, stvaralačko mišljenje i logičko rasuđivanje samo su jedni od procesa koji ulaze u okvir mišljenja. Razlikujemo dva oblika misaonih operacija: divergentni i konvergentni. Dok osnovu konvergentnog mišljenja čini logičko i kritičko prosuđivanje hipoteza i prijedloga i usmjerenost jednom mogućem rješenju, divergentno mišljenje sastoji se od traženja najrazličitijih rješenja razmatranog problema. Ono što razlikuje divergentno od ostalih oblika mišljenja jest njegova osobitost, alternativnost, nedokučivost i subverzivnost (Svedružić, 2005: 106). Pojam divergentnog mišljenja uveden je

sredinom 20. stoljeća, zahvaljujući psihologu J. P. Guilfordu. Guilford prepoznaje divergentno mišljenje kao temeljnu karakteristiku kreativnosti, ističući: „što je divergentno mišljenje razvijenije, osoba je kreativnija“ (Kadum, 2019: 82). Divergentno mišljenje se očituje kroz:

- fleksibilnost (sposobnost nalaženja različitih pristupa problemu);
- fluentnost (sposobnost domišljanja mnogih rješenja);
- originalnost (sposobnost mišljenja na jedinstven i nov način, s ciljem stvaranja novih ideja);
- elaborativnost (lakoću proširenja, razrade i poboljšanja rješenja problema) (Kadum, 2019).

Pliško (2016) tvrdi kako faktori koji ne spadaju u divergentne, a značajni su za kreativnost su:

- osjetljivost za probleme (sposobnost da se uoče nedostatci ili potrebe za promjenama u postojećim stvarima);
- redefinicija (sposobnost napuštanja starih načina tumačenja poznatih predmeta kako bi se koristili u nove svrhe).

Divergentno mišljenje je temeljna karakteristika kreativnosti, operacija koja se smatra najvažnijom za stvaralaštvo.

Runco i sur. (1993) kreativnu djecu opisuju kao prilagodljivu, pametnu, znatiželjnu, odvažnu, maštovitu i inventivnu djecu sklonu pustolovinama i sanjarenju (Jukić, 2011). Kada govorimo o mašti, koja vuče korijene iz lat. riječi imaginacija (lat. imago- slika), ona upućuje na sposobnost stvaranja slika. U tom smislu često se govori o „reproduktivnoj imaginaciji“, odnosno sposobnosti da prošle događaje u svom sjećanju ponovno oživimo (Sindik, 2010: 73). Mašta čini važnu komponentu stvaralaštva jer predstavlja oblik mišljenja koji nam omogućuje zamišljanje sklopova koje nismo imali priliku opažati. Svedružić (2005: 108) smatra kako maštovite osobe promatraju problem kao istraživači, kao privremenu teoriju koja se gradi, mijenja, i podvrgava procesu preobrazbe i pobijanja.

Igra je također važan element u poticanju kreativnosti u odgojno-obrazovnom radu. Iako je nepopularno mišljenje da je igra „samo za djecu“, igra ima veliki potencijal i u odrasloj dobi. Djeca uživaju u igrama koje zahtijevaju otkrivanje nečeg drugačijeg i kroz igru razvijaju razne

vještine i maštu. Raznim likovnim, glazbenim i drugim aktivnostima možemo koristiti tehnike razvijanja divergentnog mišljenja. Igra kao takva također uključuje stvaranje kreativnih rješenja za određene postupke, iznošenje određenih ideja i nikako je ne treba shvatiti kao besmislenu aktivnost.

4. ULOGA ODGAJATELJA

Uloga odgajatelja ključna je u ranom razvoju djece. Montgomery (2020) navodi da dobar odgajatelj radi na ostvarivanju veze sa svakim djetetom individualno. Prema Stevanović (2003) svaki odgajatelj u sebi treba sjedinjavati dva uma, a to su logički i kreativni. Odgajatelj u sebi treba imati i razum, koji teži konvergentnom, i umjetnost kojom se označava stvaralaštvo. Kulić i Takač (2009) navode da odgajatelj prije svega treba dobro slušati i promatrati, a zatim prelazi na ulogu dijagnostičara. Ta uloga odnosi se na planiranje i razvoj aktivnosti. Te na samom kraju odgajatelj dolazi do uloge posrednika, što znači da se povlači i daje djeci potpunu slobodu dok po potrebi pruža poticaj djetetu kako bi se dalje razvila aktivnost.

4.1. Osobne kompetencije odgajatelja

Odgajatelj u dječjem vrtiću ima višestruku ulogu. Osim što svaki odgajatelj ima osobne i profesionalne kompetencije također treba biti stručno osposobljen, motiviran za rad te imati razne sposobnosti za rad. Osobne kompetencije su osnovni preduvjet profesionalnih kompetencija svakog odgajatelja. Biti odgajatelj je vrlo odgovoran poziv jer, naravno, kao što sama riječ govori njegov posao je odgajati djecu i na tako ih pripremati na život. Odgajatelj sam smišlja, organizira i na kraju izvodi cijeli odgojno-obrazovni proces; on je glavna odgovorna osoba za sva dječja postignuća te je glavni čimbenik kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. Dobar odgajatelj nije biti lako jer je za biti odgajatelj potrebno biti svestrana osoba koja posjeduje mnoge ljudske vrijednosti.

Raznim iskustvima u praksi je dokazano da su djeci draži tzv. moderni odgajatelji odnosno oni koji drže do svog izgleda (frizura, zubi, nokti, obuća i odjeća, nakit itd.) pa tako možemo zaključiti da je vanjski izgled temeljno polazište svakog odgajatelja. Što se tiče „unutrašnjeg izgleda“ odgajatelja on se odnosi na razum i srce. Mnoge osobine je potrebno cijiniti kod odgajatelja, a neke od njih su: odgovornost, ljubav, komunikativnost, poniznost, iskrenost, susretljivost, slobodno izražavanje mišljenja, prijateljstvo, pristupačnost, uvažavanje tuđeg mišljenja, opuštenost, zainteresiranost za dijete, poštovanje, otvorenost, povjerenje, humor,

poštenje, empatija, humanost, osjećajnost, pozitivna slika o sebi i drugima i još mnoge druge. Vrlo je važno da odgajatelj posjeduje dobre i kvalitetne osobine kako bi ih mogao prenijeti djeci.

4.2. Profesionalne kompetencije odgajatelja

Dobar i kvalitetan odgajatelj svoj rad temelji na kreativnom pristupu te se odlikuje odgojem djece koju uspješno odgaja i obrazuje. Kako bi se odgajatelj zaposlio u dječjem vrtiću potrebno je da ima odgovarajuću stručno-pedagošku spremu te mora biti zdravstveno sposoban za rad.

Odgajatelj je ujedno i učitelj i učenik. Naime, osim što poučava djecu sam istodobno uz njih uči. Osim što djecu odgaja odgajatelj ih uči obrazovnim vrijednostima. Potrebno je da odgajatelj svom radu pristupa stručno i odgovorno, jednom riječju profesionalno. Odgajatelj obavlja razne poslove koji spadaju u dio svakodnevnog života s djecom. On je dužan na dnevnoj bazi promatrati djecu te dati povratnu informaciju o radu svakog djeteta individualno tijekom cijele godine. S obzirom na to da odgajatelj s djecom provede veliku većinu njihovog dana dužan je poznavati elementarnu psihologiju i razvojnu psihologiju učenja kako bi poznavajući djecu kroz grane psihologije stvorio bolje ozračje u vrtiću.

Dobar komunikator se odlikuje ljubaznošću i time što se jednako odnosi prema svoj djeci. Odgajatelj se u odgojno-obrazovnim skupinama često može zateći u situaciji da je između djece izbila rasprava ili svađa pa tada on preuzima ulogu „suca“. Kako bi odluka, odnosno „presuda“ tzv. Suca, bila pravedna ona se treba temeljiti na realnim i nepristranim prosudbama. Odgajatelj je dužan pomoći u pravednom rješavanju konflikata. Svojim uplitanjem u rješavanje konfliktnih situacija odgajatelj uči djecu socijalnim vještinama i kompetencijama.

Kroz odgojno-obrazovni proces djeca uče i radnje koje nam se možda i ne čine toliko bitnima. Naime, radi se o raznim lošim navikama koje djeca stječu od samog rođenja. Kako bi djecu odvikao od tih loših navika odgajatelj ima ulogu „zdravstvenog djelatnika“ te ih uči pravilnom držanju tijela, provjetravanju soba, potiče ih na konzumaciju zdrave hrane itd.

Odgajatelj je uzor djeci. Djecu također podiže i s kulturološke strane pa tako u vrtić dovodi goste kao što su: likovni umjetnici, razni predavači i sl.; zatim, djecu uključuje u mnoge

različite programe i aktivnosti; vodi djecu u posjete raznim muzejima, galerijama, izložbama, kulturnim manifestacijama itd. Iz svih navedenih razloga i zbog organizacije izleta odgajatelj također ima i ulogu „turističkog vodiča“. Od njega se traži da bude dobar govornik, a to podrazumijeva jasna, razumljiva i zanimljiva izlaganja. Osim toga, poželjno je i da se služi humorom i dosjetkama tijekom svojih izlaganja.

Odgajatelj je u dječjem vrtiću i knjižničar. Poznaje brojne dječje knjige koje su prikladne njihovom uzrastu te ih motivira na njihovo korištenje. No, osim što je dužan motivirati djecu da se koriste knjigama također je dužan djecu upoznati i s tehnologijom. Naime, s obzirom na to da se nalazimo u vremenu velikog tehnološkog napretka od odgajatelja se očekuje da postavlja zadatak uporabe suvremenih nastavnih sredstava i pomagala te da kao tehnolog osmišljava nove načine rada koji su u skladu s vremenom. U današnje vrijeme je sve više aktualna tema informatičkog opismenjavanja odgajatelja. Vrijeme u kojem živimo, tehnološko doba, nameće uporabu računala u likovnim aktivnostima te je uloga odgajatelja da ovlada „tajnama“ računala. Kada otkrije tzv. tajne je potrebno da uoči pozitivne i negativne strane računala te da nađe način kako ih prikladno koristiti u dječjem vrtiću.

5. DESIGN U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU

Otkriveno je da uvođenje dizajna u likovne aktivnosti u dječjem vrtiću ima višestruke kognitivne, socijalne i emocionalne koristi. Nadalje, upoznavanje djece s umjetnošću zahtijeva kreativan pristup izradi kurikuluma, a aktivnosti moraju biti prilagođene pojedinoj djeci. Djeca mogu steći širok raspon vještina i znanja iz dizajna u likovnim aktivnostima. Takve aktivnosti pružaju im zabavan i interaktivan način za razvijanje bitnih životnih vještina poput kritičkog razmišljanja, fine motorike i kreativnosti. Umjetnost i obrt također mogu pomoći djeci da budu originalna i inovativna te da se mogu slobodno i kreativno izraziti. Likovne aktivnosti omogućavaju djeci istraživanje kroz senzornu igru i razvijanje različitih vještina, a isto tako im pružaju priliku da spoznaju koju vrstu umjetnosti preferiraju potiču njihovu prirodnu maštu. Prednosti likovnih aktivnosti u dječjem vrtiću su beskrajne, a dizajn u likovnim aktivnostima može biti izvrstan način da djeca nauče osnovne životne vještine.

5.1. Proces dizajna u likovnim aktivnostima

Dizajn je proces koji se sastoji od brojnih koraka, od kojih svaki zahtijeva posebno znanje i vještinu. Analizirana su različita tumačenja pojma dizajna, uključujući dizajn kao vrstu profesionalne dizajnerske i umjetničke djelatnosti. Nadalje, interdisciplinarni rad između umjetnosti i znanosti može dovesti do komponenti kurikuluma koje kombiniraju estetske i analitičke načine razmišljanja. Odgajatelji mogu pomoći djeci da njeguju svoje kreativne ideje upoznavajući ih sa svijetom umjetnosti. Pojam „dizajn“ obuhvaća širok spektar tumačenja, od profesionalnog dizajna do umjetničke djelatnosti. To može pomoći djeci da usavrše svoje kreativne vještine, kombinirajući ravnotežu estetskog i analitičkog razmišljanja (Bequette, 2015). Kroz likovne aktivnosti djeca mogu istraživati i razvijati različite vještine. To je zabavan i interaktivan način za djecu kako bi prirodno razvila bitne životne vještine. Štoviše, umjetnički projekti mogu uključivati druga polja učenja, kao što su znanost, inženjerstvo i matematika (Dilmaç, 2020). Umjetničke aktivnosti pomažu djeci razviti dublje razumijevanje svake od njih. Dizajn u likovnim aktivnostima pruža izvrstan način za učenje djece u vrtiću o kreativnosti. Spoj je to elemenata likovne i stručne dizajnerske djelatnosti. Integriranje dizajna u likovne aktivnosti u dječjem vrtiću težak je zadatak za odgajatelje. Postoje izvrsni razlozi zašto umjetnost može biti tako moćna u kurikulumu, ali osmišljavanje, provedba i procjena umjetničkih aktivnosti u

dječjem vrtiću je teška (LaJevic, 2013). Stoga je važno da se odgajateljima da vremena za zajedničko planiranje kako bi se osigurala uspješna integracija umjetnosti u dječji vrtić (Gullat, 2008). Odgajatelji trebaju biti sposobni učinkovito osmisliti, implementirati i procijeniti umjetničke aktivnosti u dječjem vrtiću, kao i imati sposobnost da integraciju umjetnosti učine uspješnom (Lynch, 2015).

6. IMPLEMENTIRA LI SE DESIGN U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU?

6.1. Metodologija istraživanja

U svrhu izrade diplomskog rada konstruiran je upitnik kojim se željelo utvrditi primjenjuju li i na koji način odgajatelji dizajn u radu s djecom predškolske dobi. Ispitanici su privremeno ili stalno zaposleni djelatnici dječjih vrtića. Anketni upitnik se provodio u kolovozu 2023. godine te je u njemu sudjelovalo 122 sudionika. Upitnik se sastojao od 7 pitanja te je bio anonimn i dobrovoljan. Anketa je mješovitog tipa, što znači da se pored ponuđenih pitanja nalazilo i pitanje otvorenog tipa na koje su sudionici odgovorili u kojem se gradu nalazi vrtić u kojem rade. Rezultati su kvalitativno obrađeni na razini postotka i na temelju njih se ne može generalizirati, ali pokazuju smjer na temelju kojeg bi se moglo provoditi daljnja istraživanja na ovu temu.

6.2. Cilj istraživanja

Cilj je ovog istraživanja bio ispitati primjenjuju li odgajatelji dizajn u likovnim aktivnostima, u kojim ga aktivnostima najčešće primjenjuju, te kojim tehnikama i u kojim područjima ga primjenjuju. Kako bi došli do odgovora u istraživanju su postavljene dvije hipoteze.

HIPOTEZE:

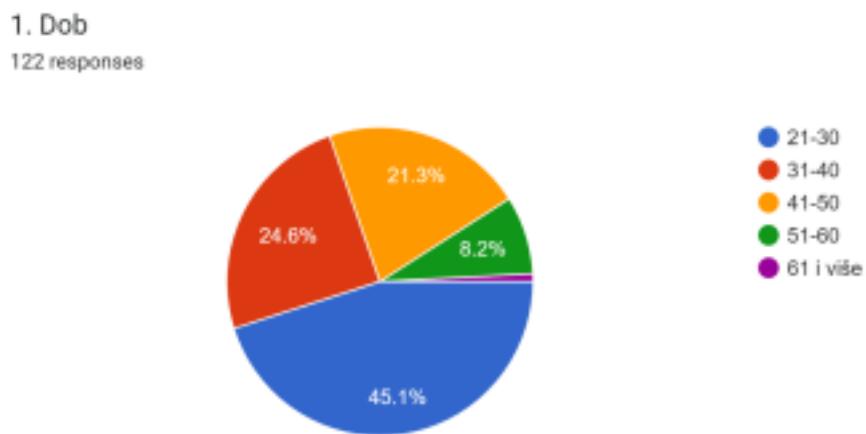
H1...Odgajatelji u većoj mjeri koriste dizajn kao poticaj u likovnim aktivnostima

H2...Odgajatelji s više radnog staža češće koriste dizajn kao poticaj u likovnim aktivnostima

6.3. Rezultati istraživanja i rasprava

Rezultati pokazuju da je u istraživanju sudjelovalo 122 sudionika, od čega raspodjela dobi izgledala tako da 45.1% onih u dobnoj skupini od 21 do 30, 24.6% u dobnoj skupini od 31 do 40, 21.3% u dobnoj skupini od 41 do 50, 8.2% u dobnoj skupini od 51 do 60, i 0.8% u dobnoj skupini od 61 godinu i više (Grafikon 1).

Grafikon 1. Dob sudionika

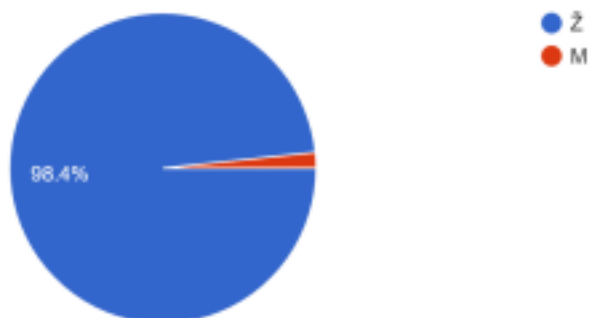
Grafikon 1. Dob sudionika

Drugo pitanje se odnosilo na spol sudionika i pokazalo se kako je u istraživanju sudjelovalo 98.4% sudionica i 1.6% sudionika (Grafikon 2).

Grafikon 2. Spol sudionika

2. Spol

122 responses

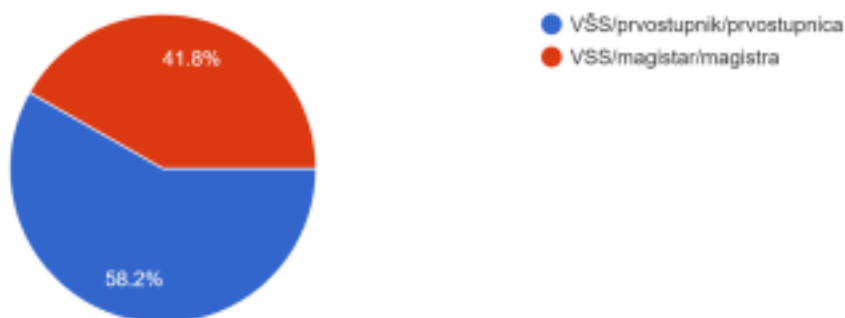
Grafikon 2. Spol sudionika

U trećem pitanju sudionici su odgovarali o stručnoj spremi gdje se pokazalo kako je 58.2% onih sa završenom višom stručnom spremom, a 41.8% onih sa završenom visokom stručnom spremom (Grafikon 3).

Grafikon 3. Stručna sprema sudionika

3. Stručna sprema

122 responses

Grafikon 3. Stručna sprema sudionika

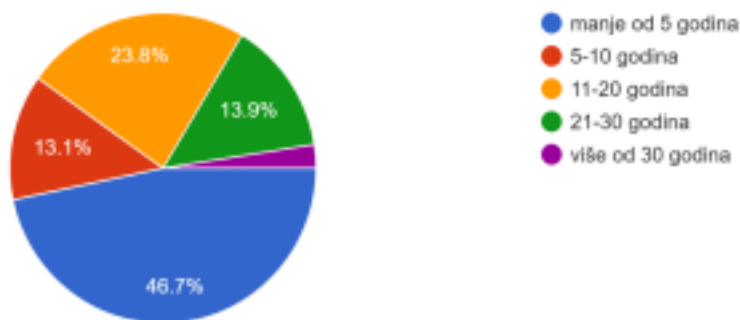
U četvrtom pitanju se od sudionika tražilo da odgovore o radnom stažu u odgojno-obrazovnim institucijama, 46.7% sudionika radi manje od 5 godina, 13.1% radi 5 do 10 godina, 23.8%

sudionika rade 11 do 20 godina, 13.9% ih radi od 21 do 30 godina, te 2.5% rade više od 30 godina (Grafikon 4).

Grafikon 4. Radni staž u odgojno-obrazovnim institucijama

4. Radni staž u odgojno-obrazovnim institucijama

122 responses

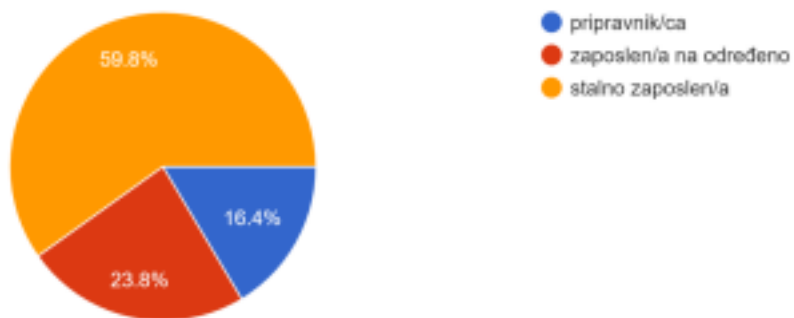
Grafikon 4. Radni staž u odgojno-obrazovnim institucijama

U petom pitanju sudionicima je ponuđen radni status gdje se pokazalo kako je njih 59.8% stalno zaposleno, 16.4% sudionika su pripravnici, te 23.8% sudionika je zaposleno na određeno (Grafikon 5).

Grafikon 5. Radni status sudionika

5. Radni status

122 responses

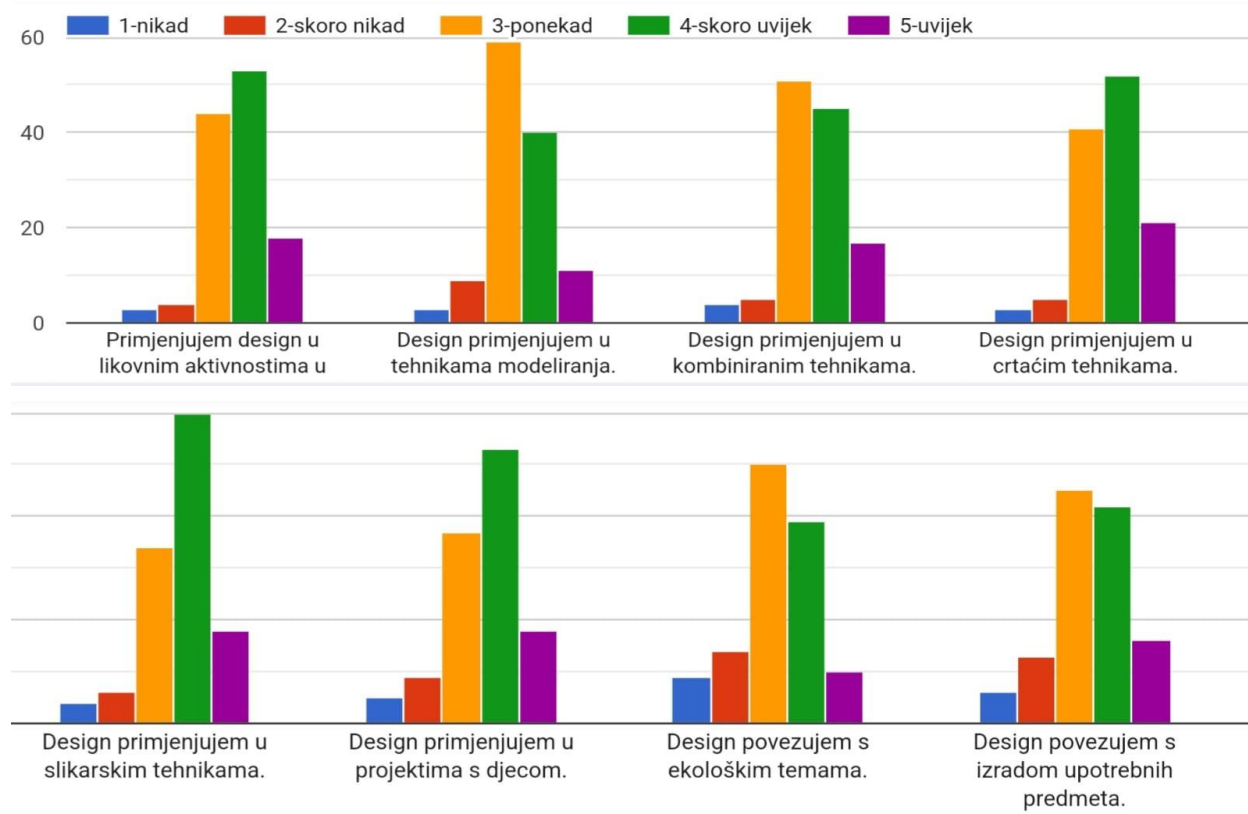
Grafikon 5. Radni status

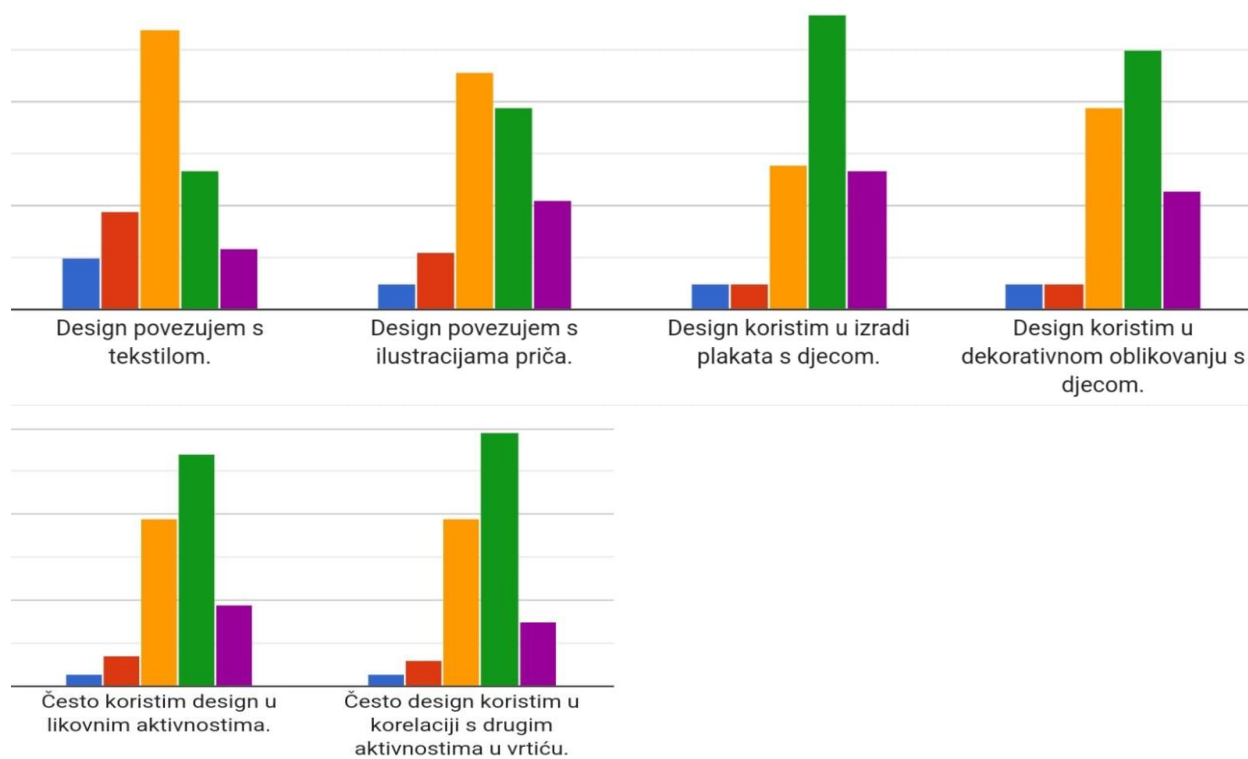
U šestom pitanju od ispitanika se tražilo da napišu u kojem gradu se nalazi vrtić u kojem rade. Najviše ispitanika radi u Splitu (34.4%) i Zagrebu (28.7%), dok znatno manji postotak sudionika radi u gradovima Domašinec, Kaštela, Opatija, Primošten, Sisak, Varaždin, Zadar, Sinj, Dubrovnik, Rijeka, Otok, Omiš, Stobreč, Zadvarje i Đurđevac.

Sedmo, i posljednje pitanje, odnosilo se na primjenu dizajna u likovnim umjetnostima, aktivnostima u kojima se primjenjuje, kojim tehnikama i u kojim područjima, te je bilo pitanje višestrukih odgovora (Grafikon 6).

Grafikon 6. U kojoj mjeri sudionici primjenjuju dizajn u likovnim aktivnostima, kojim tehnikama i na kojim područjima ga primjenjuju.

7. Sljedeće tvrdnje odnose se na to primjenjujete li design u likovnim aktivnostima, odnosno u kojim aktivnostima, kojim tehnikama i u kojim područjima ga primjenjujete. Odaberite odgovor na skali od 1-5. Brojevi imaju sljedeće značenje: 1-nikad, 2-skoro nikad, 3-ponekad, 4-skoro uvijek, 5-uvijek.

Grafikon 6. U kojoj mjeri sudionici primjenjuju dizajn u likovnim aktivnostima, kojim tehnikama i na kojim područjima ga primjenjuju

Na pitanje primjenjujem dizajn u likovnim umjetnostima 3 ispitanika (2%) odgovorilo je s nikad, 4 (3%) sa skoro nikad, 44 (36%) je odgovorilo ponekad, njih 53 (43%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 18 (15%) je odgovorilo uvijek; na pitanje dizajn primjenjujem u tehnikama modeliranja 3 (2%) je odgovorilo nikad, 9 (7%) skoro nikad, njih 59 (48%) ponekad, 40 ispitanika (33%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 11 (9%) uvijek; na pitanje dizajn primjenjujem u kombiniranim tehnikama 4 ispitanika (3%) su odgovorila s nikad, 5 (4%) skoro nikad, njih 51 (42%) je odgovorilo ponekad, 45 ispitanika (37%) skoro uvijek i njih 17 (14%) je odgovorilo uvijek; na pitanje dizajn primjenjujem u crtaćim tehnikama 3 ispitanika (2%) su odgovorila nikad, 5 (4%) je odgovorilo skoro nikad, 41 ispitanik (34%) je odgovorio ponekad, njih 52 (43%) je odgovorilo skoro uvijek i 21 (17%) uvijek; na pitanje dizajn primjenjujem u slikarskim tehnikama 4 ispitanika (3%) su odgovorila nikad, 6 ispitanika (5%) je odgovorilo skoro nikad, njih 34 (28%) je odgovorilo ponekad, 60 (49%) skoro uvijek i 18 (15%) je odgovorilo uvijek; na pitanje dizajn primjenjujem u projektima s djecom 5 ispitanika (4%) je odgovorilo nikad, 9 (7%) ih je odgovorilo skoro nikad, njih 37 (30%) je odgovorilo ponekad, 53

(43%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 18 (15%) je odgovorilo uvijek; na pitanje dizajn povezujem s ekološkim temama 9 ispitanika (7%) je odgovorilo nikad, 14 (11%) je odgovorilo skoro nikad, njih 50 (41%) je odgovorilo ponekad, 39 (32%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 10 (8%) je odgovorilo uvijek; na pitanje dizajn povezujem s izradom upotrebnih predmeta 6 (5%) je odgovorilo nikad, njih 13 (11%) je odgovorilo skoro nikad, 45 ispitanika (37%) je odgovorilo ponekad, 42 (34%) skoro uvijek i njih 16 (13%) uvijek; na pitanje dizajn povezujem s tekstilom 10 ispitanika (8%) je odgovorilo nikad, 19 (16%) je odgovorilo skoro nikad, njih 54 (44%) je odgovorilo ponekad, 27 (22%) skoro uvijek i njih 12 (10%) uvijek; na pitanje dizajn povezujem s ilustracijama priča 5 ispitanika (4%) odgovorilo je nikad, 11 (9%) je odgovorilo skoro nikad, njih 46 (38%) je odgovorilo ponekad, 39 (32%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 21 (17%) je odgovorilo uvijek; na pitanje dizajn koristim u izrada plakata s djecom 5 ispitanika (4%) je odgovorilo nikad, 5 (4%) je odgovorilo skoro nikad, njih 28 (23%) je odgovorilo ponekad, 57 (47%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 27 (22%) uvijek; na pitanje dizajn koristim u dekorativnom oblikovanju s djecom 5 ispitanika (4%) je odgovorilo nikad, 5 (4%) je odgovorilo skoro nikad, njih 39 (32%) je odgovorilo ponekad, 50 ispitanika (41%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 23 (19%) uvijek; na pitanje često koristim dizajn u likovnim aktivnostima 3 ispitanika (2%) su odgovorila nikad, 7 (6%) je odgovorilo skoro nikad, njih 39 (32%) je odgovorilo ponekad, 54 (44%) je odgovorilo skoro uvijek i 19 (16%) uvijek; i na pitanje dizajn koristim u korelaciji s drugim aktivnostima u vrtiću 3 ispitanika (2%) odgovorila su nikad, njih 6 (5%) odgovorilo je skoro nikad, 39 (32%) je odgovorilo ponekad, 59 ispitanika (48%) je odgovorilo skoro uvijek i njih 15 (12%) je odgovorilo uvijek.

Statistički podatci su pokazali kako je najveća distribucija odgovora „ponekad“ i „skoro uvijek“, odnosno njih 79%, čime se potvrdila hipoteza da odgajatelji u većoj mjeri koriste dizajn kao poticaj u likovnim aktivnostima. Nadalje, iz obrade podataka iščitavamo da odgajatelji koji imaju manji broj godina radnog staža u većem postotku, 59,8%, koriste dizajn kao poticaj u likovnim aktivnostima u odnosu na one odgajatelje s više godina radnog staža, njih 40,2% te time možemo zaključiti da H2 nije točna.

7. ZAKLJUČAK

Ovaj rad produbio je naše razumijevanje važnosti primjene dizajna u kontekstu likovnih aktivnosti u dječjem vrtiću. Likovne aktivnosti već su dugo dio vrtićkih programa i prepoznate su kao važan čimbenik u razvoju djece, potičući njihovu kreativnost, motoričke vještine i komunikacijske sposobnosti. Međutim, uvođenje dizajna kao integralnog dijela likovnih aktivnosti može dodatno obogatiti iskustvo učenja djece na mnogo načina.

Koncept dizajna, koji se temelji na balansiranju estetike i funkcionalnosti, pruža priliku da se djeca potaknu da razmišljaju kritički, analiziraju oblike i strukture te donose kreativne odluke. Dizajn također otvara vrata razumijevanju suvremenih aspekata društva, povezujući estetske elemente s praktičnim korisnošću. Integracija dizajna u likovne aktivnosti doprinosi razvoju estetskog osjećaja kod djece, potičući ih da prepoznaju i cijene ljepotu u svakodnevnom okruženju.

Dječji vrtić, kao okruženje za razvoj i učenje, može profitirati od integracije dizajna u svoje programe. Kroz raznolike likovne aktivnosti obogaćene elementima dizajna, djeca imaju priliku ne samo razviti svoje likovne sposobnosti, već i razviti svoju kreativnost, komunikacijske vještine te sposobnost analitičkog razmišljanja.

Istraživanje je pokazalo da nizak postotak odgajatelja, njih 5%, nikad ili skoro nikad ne implementira dizajn u radu s djecom prilikom likovnih aktivnosti. Najveći broj ispitanika (79%) je odgovorio da ponekad ili skoro uvijek implementiraju dizajn prilikom provođenja raznovrsnih likovnih aktivnosti što je potvrdilo hipotezu da odgajatelji u većoj mjeri koriste dizajn kao poticaj u likovnim aktivnostima. Postotak onih odgajatelja koji ga uvijek implementiraju (15%) je ipak nešto manji. S druge strane se demantirala hipoteza da odgajatelji s više radnog staža češće koriste dizajn kao poticaj u likovnim aktivnostima jer je njih 40,2%, a onih odgajatelja s manje godina radnog staža je 59,8%.

Budući da je dizajn danas sveprisutan u našem okruženju i da razvoj svijesti o potrebi estetskog i funkcionalnog promišljanja svijeta oko nas djetetu može dati odlične temelje za kvalitetnije življenje, dobro je već u ranoj dobi dijete uvoditi u taj svijet, pogotovo zato što smo se uvjerali da dijete takav način rada usvaja s lakoćom te s radošću spoznaje da i samo može pridonijeti oblikovanju prostora u kojem živi (Gudek, 2010).

8. LITERATURA

1. Arar, Lj., Rački, Ž. (2003). Priroda kreativnosti, *Psihologijske teme*, 12 (1), 3-22
<<https://hrcak.srce.hr/12733>> Pristupljeno 22. kolovoza 2023.
2. Babić, N. (2009). Djeca i odrasli uče zajedno. U: Babić, N., Redžep Borak, Z. (2009). *Dječji vrtić – mjesto učenja djece i odraslih*, Osijek:Grafika d.o.o. Osijek, 15-31
3. Belamarić, D. (1987). *Dijete i oblik – likovni jezik predškolske djece*, Zagreb: Školska knjiga
4. Bequette, J., Bequette, M. (2015). *A place for art and design education in the STEM conversation*, 65 (2),
<www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00043125.2012.11519167> Pristupljeno 23. kolovoza 2023.
5. Bodulić, V. (1982). *Umjetnički dječji crtež*, Zagreb: Školska knjiga
1. Dilmaç, S. (2020). Students' Opinions about the Distance Education to Art and Design Courses in the Pandemic Process. *World Journal of Education*. 10 (3). 113-116,
<<https://eric.ed.gov/?id=EJ1265350>> Pristupljeno 22. kolovoza 2023.
6. Došen-Dobud, A., (1979). *Odgoj i obrazovanje u dječjem vrtiću*, Zagreb: Pedagoško-književni zbor
7. Cazin, H. (2022). *Dječji vrtić – igra i učenje u odgojno-obrazovnoj instituciji*. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
8. Children's museum team (2023). *The importance of arts and crafts for early child development*, <www.cmosc.org/benefits-of-art-during-early-childhood/> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
9. De Noblet, J. (1999). *Dizajn*, Zagreb: Golden marketing
10. Gardner, H. (1967). *Umetnost kroz vekove*, Novi Sad: Matica srpska
11. Glasnik ministarstva prosvjete i kulture (1991). *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece*. br. 7-8, Zagreb
12. Gudek, N. (2010). Dizajn, *Dijete, vrtić, obitelj* 16-17, 62-62 (2010) 28-29,
<<https://hrcak.srce.hr/clanak/184165>> Pristupljeno 23. kolovoza 2023.

13. Gullat, D. (2008). Enhancing Student Learning through Arts Integration: Implications for the Profession, *The High School Journal*, 91 (4), 12-25, <<https://www.jstor.org/stable/40364094>> Pristupljeno 25. kolovoza 2023.
14. Ivančević, R., Turković, V. (2001). *Vizualna kultura i likovno obrazovanje*, Zagreb: Hrvatsko vijeće međunarodnog društva za obrazovanje putem umjetnosti
15. Jukić, T. (2009). Mogućnosti poticanja dječje kreativnosti u odgojno-obrazovnom procesu. U: Ivon, H. (ur.), *Djeca i mladež u svijetu umjetnosti*. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Centar za interdisciplinarne studije, *Studia Mediterranea*: HPKZ Ogranak Split, 19-35.
16. Jukić, T. (2011). *Implicitne teorije kreativnosti u ranom odgoju i obrazovanju*. *Croatian Journal of Education*, 13 (2), 38-65, <<https://hrcak.srce.hr/76345>> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
17. Kadum, S. (2019). *Divergentno mišljenje u procesu suvremenoga odgoja i obrazovanja*. *Metodički ogledi*, 26 (1), 81-98, <<https://doi.org/10.21464/mo.26.1.7>> Pristupljeno 23. kolovoza 2023.
18. Kulić, M., Takač, L. (2009). Uloge odgajatelja u projektnom planiranju. U: Babić, N., Redžep Borak, Z. Osijek: Grafika d.o.o. Osijek, 75-77
19. LaJevic, L. (2013). Arts Integration: What Is Really Happening in the Elementary Classroom, *Journal for Learning through the Arts*, 9 (1), <<https://eric.ed.gov/?id=EJ1018332>> Pristupljeno 25. kolovoza 2023.
20. Lynch, P. (2015). Making Meaning Many Ways: An Exploratory Look at Integrating the Arts with Classroom Curriculum. *Art Education*, 60 (4), 33-38, <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00043125.2007.11651651>> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
21. Maleš, D., Milanović, M., Stričević, I. (2003). *Živjeti i učiti prava – Odgoj za ljudska prava u sustavu predškolskog odgoja*, Zagreb: Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu
22. Mendeš, B. (2020). *Prema suvremenom dječjem vrtiću: pedagoška kretanja i promjene u sustavu ranog i predškolskog odgoja u Hrvatskoj*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
23. Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*, Velika Gorica: Persona

24. Mlinarević, V. (2004). Vrtičko okruženje usmjereno na dijete, *Život i škola*, Vol. 11, br. 1, 112-119, <https://bib.irb.hr/datoteka/183458.Vrtino_okruzenje_usmjereno_na_dijete.pdf> Pristupljeno 23. kolovoza 2023.
25. Montgomery, H. (2020). *Doba vrtića – od druge do navršene šeste godine*, Zagreb: OceanMore
26. Munari, B. (1972). *Design as Art*, Penguin Books
27. Narodne novine (2015). *Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*, <https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_5_95.html> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
28. Papanek, V. (1973). *Dizajn za stvarni svijet*, Split: Nakladni zavod Marko Marulić
29. Petrač, L. (2015). *Dijete i likovno umjetničko djelo*, Zagreb: Alfa
30. Pliško, D. (2016). *Poticanje kreativnosti u predškolskoj dobi*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu – Učiteljski fakultet
31. Prins, H. (2008). *Benefits of the arts in kindergarten – an ESL perspective*, The internet TESL Journal, Vol. XIV, no. 7, <<http://iteslj.org/Articles/Prins-ArtsInKindergarten>> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
32. Rosić, V. (1984). *Predškolski odgoj i društvo*, Pula: RO „Tiskara Otokar Keršovani“
33. Sekol, M. (2009). Dječji vrtić – mjesto zajedničkog učenja. U: Babić, N., Redžep Borak, Z. *Dječji vrtić – mjesto učenja djece i odraslih*. Osijek: Grafika d.o.o. Osijek, 79-84
34. Sindik, J. (2010). Povezanost emocionalne kompetencije te mašte i empatije odgojitelja sa stavovima o darovitoj djeci. *Život i škola*, LVI (24), 65-90, <<https://hrcak.srce.hr/63279>> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
35. Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić zajednica koja uči – mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*, Zagreb: Spektar media
36. Stevanović, M. (2003). *Nastavnik, odgajatelj, umjetnik*, Varaždinske toplice: Znanstvena biblioteka
37. Stockall, N., Dennis, L., Miller, M. (2012). *Right from the start – Universal design for preschool*, Teaching exceptional children, Vol. 45, no. 1, 10-17,

- <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/004005991204500103>> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
38. Svedružić, A. (2005). Kreativnost i divergentno mišljenje u nastavi prirodoslovlja. *Metodički ogledi*, 12 (2), 103-118, <<https://hrcak.srce.hr/2340>> Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
39. Vrljen Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*, Zagreb: Alfa d.d.
40. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, Narodne novine, br. 94/2013. i 57/2022.
41. Zorić-Beslema, K. (2009). Igrom do slikanja – rad s djecom jasličke dobi. U: Babić, N., Redžep Borak, Z. (2009). *Dječji vrtić – mjesto učenja djece i odraslih*, Osijek:Grafika d.o.o. Osijek, 91-95
42. Župančić, T., Duh, M. (2009,2012?). *Likovni odgoj i umjetnost Pabla Picassa*, Rijeka: Zambelli

9. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Dob sudionika	22
Grafikon 2. Spol sudionika	23
Grafikon 3. Stručna sprema sudionika	23
Grafikon 4. Radni staž u odgojno-obrazovnim institucijama	24
Grafikon 5. Radni status	24
Grafikon 6. U kojoj mjeri sudionici primjenjuju dizajn u likovnim aktivnostima, kojim tehnikama i na kojim područjima ga primjenjuju	26

10. PRILOG – Anketni upitnik

Poštovane odgojiteljice, poštovani odgojitelji,

dizajn se odnosi na kombinaciju likovnih područja: crtanja, slikanja, modeliranja i građenja te grafike. Bavi se komponiranjem likovnih elemenata na plohi ili u prostoru. Najjednostavnije rečeno dizajn se odnosi na neku ideju koja je izražena crtežom. Autori navode da je potrebno s djecom raditi na aktivnostima vezanima za dizajn zbog toga što je to područje važno za razvoj kreativnosti. Ono je prisutno u svakodnevnom životu i predstavlja važan aspekt estetskog promišljanja svijeta oko sebe.

Stoga, ovim istraživanjem želimo uvidjeti primjenjujete li i na koji način dizajn u svom radu s djecom predškolske dobi. Istraživanje se provodi u okviru diplomskog rada na temu "Design u likovnim aktivnostima u dječjem vrtiću" na Odsjeku za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Filozofskog fakulteta u Splitu uz pomoć mentorice dr.sc. Marije Brajčić.

Ispunjavanje upitnika je dobrovoljno i anonimno. Molimo Vas za iskrenost pri odgovaranju. U svakom trenutku možete odustati od ispunjavanja upitnika, a nastavak ispunjavanja smatra se pristankom na sudjelovanje u istraživanju. Ispunjavanje upitnika traje oko 5 minuta.

Eventualna pitanja i nejasnoće možete uputiti na mail adresu leona.doljanin4@gmail.com.

Unaprijed zahvaljujemo!

Leona Doljanin

1. Dob

- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61 i više

2. Spol

- Ž
- M

3. Stručna sprema

- VŠS/prvostupnik/prvostupnica
 - VSS/magistar/magistra
4. Radni staž u odgojno-obrazovnim institucijama
- manje od 5 godina
 - 5-10 godina
 - 11-20 godina
 - 21-30 godina
 - više od 30 godina
5. Radni status
- pripravnik/ca
 - zaposlen/a na određeno
 - stalno zaposlen/a
6. U kojem gradu se nalazi vrtić u kojem radite?
-

7. Sljedeće tvrdnje odnose se na to primijenjujete li design u likovnim aktivnostima, odnosno u kojim aktivnostima, kojim tehnikama i u kojim područjima ga primjenjujete. Odaberite odgovor na skali od 1-5. Brojevi imaju sljedeće značenje: 1-nikad, 2-skoro nikad, 3-ponekad, 4-skoro uvijek, 5-uvijek.

	nikad	skoro nikad	ponekad	skoro uvijek	uvijek
Primjenjujem design u likovnim aktivnostima u dječjem vrtiću.	1	2	3	4	5
Design primjenjujem u tehnikama modeliranja.	1	2	3	4	5
Design	1	2	3	4	5

primjenjujem u kombiniranim tehnikama.					
Design primjenjujem u crtaćim tehnikama.	1	2	3	4	5
Design primjenjujem u slikarskim tehnikama.	1	2	3	4	5
Design primjenjujem u projektima s djecom.	1	2	3	4	5
Design povezujem s ekološkim temama.	1	2	3	4	5
Design povezujem s izradom upotrebnih predmeta.	1	2	3	4	5
Design povezujem s tekstilom.	1	2	3	4	5
Design povezujem s ilustracijama	1	2	3	4	5

priča.					
Design koristim u izradi plakata s djecom.	1	2	3	4	5
Design koristim u dekorativnom oblikovanju s djecom.	1	2	3	4	5
Često koristim design u likovnim aktivnostima.	1	2	3	4	5
Često design koristim u korelaciji s drugim aktivnostima u vrtiću.	1	2	3	4	5

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Jana Đokanin, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice Rang i predškolskog odg. i obraz., izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 21. rujna 2023.

Potpis

Đokanin

Izjava o pohrani završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (podcertajte odgovarajuće) u Digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: Leona Dodgjanin
Naslov rada: Design u likovnim aktivnostima u dječjem vrtiću
Znanstveno područje: Interdisciplinarno područje znanosti
Znanstveno polje: Oblikovne znanosti
Vrsta rada: Diplomski rad

Mentor/ica rada:

izv. prof. dr. sc. Marija Brajčić

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

doc. dr. sc. Dubravka Kušćević

asis. Mia Mijatović

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) rad u otvorenom pristupu

b) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

Split, 21. rujna 2023.

Potpis studenta/studentice: Dodgjanin